

nyagátalmak...
szél, izületi...
...en használt...
...talmaknál.

...ázi elkészítése...
...k az emésztést.

...y. 10.

...uha

...ár...
...ség!

...b fazonok.

...!

...fectiuni...
...curesti.

...nak,

...tnak...
...nek!

...észet és

...Lelei

...100

...ny (Egy

...132

...y zsidó-

...80

...asszony

...160

...140

...48

...100

...Notre

...180

...ek

...176

...176

...198

...176

...176

...110

...154

...176

...150

...160

...176

...176

...24

...mjaznak

...120

...ok

...36

...36

...tályában,

...lőzetes bekül-

...ARA

...lyek.

...nyósztós.

Szerkesztőség kiadói hivatal és nyomda

Cluj-Kolozsvár, St. Baron t. Pop. (Brassai-utca) 10.

Telefon: Szerkesztőség és kiadóhivatal — 977
K. N. Sz. — 550

Kéziratok a szerkesztőséghez
Kéziratokat nem adják vissza.

KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁR-OK
Romániában

Egész évre — — 850
Félévre — — 460
Negyedévre — — 240
Egy hónapra — — 85
Egy szám ára pályaudvaron és vidéken is 4 lei
Bukarestben — 5.—
Csehszlovákiában
Egy hónapra — ck 35.—
Egy szám — 150

1925 július 22 Szerda

Cluj-Kolozsvár * VIII. évfolyam * 166 szám

5685. Ab 1

Tovább tart a vita az Ortodox Központi Iroda ügyében

Az Ortodox Központi Irodáról megindult vitában alább közöljük Adler József segesvári főrabbi ur válaszáat. Dr. Klein Miksa jelenleg nincs itthon, Bukarestbe utazott éppen a nagyváradi ortodox hitközségnek egy igen fontos ügyében és így nem állhat módjában most felelni Adler főrabbi ur cikkére. Annyit azonban már most le kell szögeztünk, hogy Adler főrabbi ur súlyosan félreértette dr. Klein Miksa egyes kijelentéseit és tudatosan nem vesz tudomást arról a széleskörű és nagy horderejű politikai és jogvédelmi munkáról, amelyet a Zsidó Nemzeti Szövetség és a Jogvédő Iroda folytat in máris évek óta az erdélyi zsidóság érdekében. Ha valóban szolgálni akarjuk az egyetemes zsidó ügyet, fel kell emelkednünk az objektivitásnak arra a fokára, amely az ellenfélben nemcsak a hibákat látja meg, de az erényeket is. A kérdésre egyébként még visszatérünk.

Klein Miksa dr. cikke, mely a szedő jóvoltából közvetlenül az „Aki haragszik, annak nincs igaza” címmel ellátott hír után kapott helyet, arra késztet, hogy még egynehány, az ügyet részemről befeljegyzést tegyenek. Nagyon csodálkozom és velem együtt bizonyára az Uj Kelet olvasótáborának legnagyobb része, hogy levelem objektiv hangja és sine ira et studio módora Klein dr. urtól oly nagyfokú ingerültséget váltott ki, mely egész válaszában, az ügynek, melynek szolgálatába szegődött, nem csak kárára, végigvonul. Minden mondata ki-mondott pendantja a latin közmondásnak „fortiter in re, suaviter in modo,” mert bizony az egész válasz a fortiter in modo suaviter in re jegyében áll. Am ez a tónus engem igazam tudatában nem hoz ki sodromból és nyugodt hangon teszem meg kevés számú észrevételemet.

Mindenekelőtt leszögezni kívánom, hogy én nem a Központi Irodát akartam védelmembe venni, hanem csak kiemelni, hogy éppen az iskolatörvénnyel kapcsolatban, amely alkalmából kifolyólag íródott Klein dr. ur cikke, az Iroda igenis megtette kötelességét, sőt több eredményt ért el az „ad-hoc” bizottság ténykedésével, mint a jól szervezett kisebb-nagyobb bizottságok tanácskozásai, kiáltványai és tiltakozásai egyetemben. Az én szerény véleményem és igazságszeretetem szerint elismeréssel kellene ebben az esetben adózni az ort. vezetőségnek, hogy nem elégedett meg a pusztába kiáltó szavak visszhangjának meghatározásával, hanem sikerült neki megtalálnia a szerencsés módot és alkalmat, mely célhoz vezetett. Hogy azonban az elért eredmény vajjon nemcsak szóbeli eredmény marad-e, miként az a Nemzeti Szövetségnek a szombati írásrendelet elleni akciójával szemben történt? Nincs kizárva! De hogy ilyen feltevés alapján hogyan lehet és szabad az ortodoxiát támadni vagy gáncsolni, ezt igazán nem érem fel józan ésszel. Hiszen Klein dr. ur, aki oly kicsinylőleg beszél az Irodáról, legkevésbé tételezhette fel róla, hogy Angheliescu minisztert megbíráható szavahihetőségére való tekintettel egyszerűen kiemelje a bársonyszékéből, (ha ugyan olyanban ül), hogy oly férfiut helyezzen belé, akinek ünnepélyes ígéreteibe jobban belenyugodhatik?

Egyszóval: az iskolatörvények által adott helyzetben az ort. vezetőség minden tőle telhetőt megtett és oly eredményt ért el, amivel semmi más ugyanebben az ügyben működött egyéb fórum nem dicsekedhetik. Ezt állítottam levelemben és ezt Klein dr. ur nem tudta és nem tudhatja megcáfolni. Hanem ahelyett, hogy ezt férfiasan, nyíltan elismerje, feltárta az erdélyi zsidóság testét borító sebek egész halmazát, hogy tetemrehívja rájuk vonatkozóan az ort. Központot, miként ezt már ugyan-csak az Uj Kelet hasábjain és külön felhívásokban már más alkalommal is tette. Am, hogy az ott fel-

sorolt kérdések egész sora a Központi Iroda közvetlen munkakörébe tartozik e és amennyiben igen, kin és min mulott, hogy ama problémák nemcsak hogy elintézte, de kellően megvitatta és előkészítve nincsenek, ez egy külön tanulmány keretébe tartozik és merem állítani, hogy egy ilyen oknyomozó eljárásból az orth. vezetőség pajzssal és nem pajzson kerülne ki.

Klein dr. ur ama állításával, hogy vallási téren a rabbik szuverenitása elismerendő, a gazdasági szociális és kulturális életirányítása viszont világi elemekre bízandó, szintén egy külön cikkben kellene foglalkoznom, hogy Klein dr. urat óriási tévedéséről meggyőzzem. Csak a zsidó vallás fogalmát kimeríteni nem képes ember kockáztathatja azt a meggondolatlan tételt, hogy a kulturális szétválasztható e vallási kérdések egész tönkelegétől. Hiszen eminebb vallási kérdés, mint a kulturális probléma nem is létezik. Hát Klein dr., aki Cion üdvözlétével bucsuzik tőlem, szintén csak a soi, disánt cionistákhoz tartozik, akik a cionizmus egész fejlődéstörténelmét nem ismerik és következetesen nincs is sejtelve róla, hogy a cionizmust leginkább a kulturális elvilágosítása, a vallás szuverenitása alól való konzekvens kivonása választja el távolgató őrrel az ortodoxiától? Ha Klein dr. ur, amint ezt tőle eddig feltételeztem, behatóan foglalkozott volna

a cionizmus és ortodoxia viszonyával, mielőtt pálcát tör az ort. zsidóság anticionista volta fölött, akkor meggyőződhetett volna róla, hogy mihelyt a cionizmus a kulturális intézését a kulturortodoxia kezébe lefektetné, abban a pillanatban ugy-szólván a világ egész zsidósága egyöntetűen és vállvetve állana a Palesztinamunka nemes szolgálatába testestül-lelkestül. Hát Klein dr. ur mindezt nem tudja és most boldogítani akarja Erdély zsidóságát egy olyan világi, vallás nélküli, esetleg vallásellenes kulturával!

Mondom, egy külön fejtegetésben kellene ezt a kérdést minden oldalról megvilágítanom, ha Klein dr. ur állítását a rabbik szuverenitására legalább az ő felfogása szerint értelmezett vallási kérdésekben komolyan venném, amit — fájdalom — nem tehetek, mert ő maga cáfolta meg állítása komolyságát. Mert aki az egész rabbikarról oly becsmérőleg nyilatkozik és még az imák szentségét sem állotta epés gunnyal leönteni, mint ezt Klein dr. ur tette, az hiába állítja, hogy ő a rabbik szuverenitását vallási téren elismeri, tettei, kirohansái lerontják állításait. Ne csodálkozzék tehát dr. ur, ha az erdélyi ort. rabbik a cikke végén oszto-gatott jó tanácsát meg nem fogadják, mert tanácsot csak jó barától és nem ellenségtől szoktak elfogadni. Általános vélemény, hogy az ügyvédi tanács méregdrága. Inkább megszívleljük már a klasszikus bec-sü tanácsot. „Timeo Danaos et dona ferentes.”

Adler József
segesvári főrabbi

Sikkasztással vádolják a népszövetséget

A görög kormány súlyos szabálytalanságokért emelt vádat a népszövetségi bizottságok ellen

(Athén, július 21. Az Uj Kelet tudósítójától.) A görög kormány és a népszövetség között súlyos konfliktus tört ki. Az athéni sajtó egyrésze azzal vádolta meg a menekültek fel-segélyezésére megszavazott népszövetségi köl-csön ellenőrzése céljából kiküldött népszövet-ségi bizottságot, hogy súlyos szabálytalansá-gokat követ el.

A forradalmi kormány azonosította magát ezekkel a vádakkal, most pedig vizsgálatot in-dított a népszövetségi bizottság tagjai ellen.

A népszövetség tiltakozott ez ellen az el-járás ellen, hangoztatva, hogy a görög ható-

ság nem illetékes arra, hogy a népszövetségi bizottság tagjai fölött ítélkezzen. Pangalosz miniszterelnök a tiltakozás ellenére is megma-radt álláspontja mellett és ma is a leghatáro-zottabb formában hangoztatta, hogy döntő bi-zonyítékok vannak arra nézve, hogy a nép-szövetségi bizottság kezén igen nagy összegek sikkadtak el.

A Pangalosz-kormány és a népszövetség afférjának további fejleményei elé nagy érdeklődéssel tekintenek a politikai körök, mert a kormány a legerélyesebb lépésekre el van szánva a Népszövetség megbízottjai ellen.

Az osztrák kormány hivatalosan biztosítja a cionista kongresszus zavartalan lefolyását

A londoni osztrák követ látogatása Chaim Weizmannal. Bécsben helyre-állt a rend

(London, július 21. Az Uj Kelet tudósítójától.) Frankenstein osztrák követ ma megjelent a cionista végrehajtóbizottság hivatalában és kormánya nevében biztosította dr. Chaim Weizmann, a cionista világszervezet elnökét, hogy Bécs városa mindent meg fog tenni abban az irányban, hogy az augusztus 18-ára összehívott cionista kongresszus méltóan és zavartalanul menjen végbe.

Bécs, július 21. A szombati antiszemita zavargásokról a rendőrség a következő hivatalos kommunikikét adta ki:

„Azok az incidensek, amelyek a nemzeti-szociálista német munkáspárthoz tartozó fia-talság egyik kisebb csoportja részéről szom-baton este előadódtak, alkalmasak arra, hogy Bécs jóhírnevének ártsanak. A rendőrigaz-gatóság minden törvényes eszközzel és a leg-nagyobb szigorral meg fogja akadályozni, hogy hasonló esetek előfordulhassanak. Már is figyelmezteti a keresztény nemzeti szerve-zeteket, valamint a szülőket és gyámokat, hogy a felügyeletük alatt álló ifjakat szigo-rúan tartásuk vissza hasonló brutalitások el-követésétől. A rendőrség megtett minden in-tézkedést arra nézve, hogy ezeket az eléggé el nem ítéhető tüntetéseket egyszersminden-korra lehetetlenné tegye. A rendőrszolgák ut-asítást kaptak, hogy minden olyan kísérlet, amely a nyilvános rendet meg akarja zavarni, a leg-erősebb eszközökkel, sőt szükség esetén a

fégyverek használatával is nyomjanak el. Mindazokat, akik az ilyen kísérletekben résztvették, le fogják tartóztatni és tizen-négy napi börtönnel fogják sújtani. Ezenki-vül olyan esetekben, amelyek a büntető tör-vénykönyvbe ütköznek, a letartóztatottakat bíróság elé is fogják állítani.”

A rendőrség kommunikéje megnyugtatta a főváros lakosságát. A vasárnap és a hétfői na-pok már nyugodtan teltek el. A Stadtparkban is teljesen helyreállt a rend. Ujabbán ismét hat fiatalembert tartóztattak le, akikkel együtt a letartóztatottak száma most már tizennyolcra emelkedett.

Aláírták az olasz-magyar kereskedelmi szerződést

Róma, július 21. Mussolini és gróf Nemes magyar követ ma aláírták az olasz-magyar kereskedelmi szerződést, amely a legtöbb kedvezmény elvén épül fel, biztosítja a két állam áruforgalmát és bizonyos cikkeknél csökkenti a vámtarifát.

IRÓK ÉS IRÁSOK

***

Megjelent

Dubnow zsidó világtörténelme

A történelemírás egész sajátos helyet foglal el a tudományok sorában. Nem olyan lezárt, mint a matematika, nem olyan gyakorlati, mint a technika és nem olyan körülhatárolt, mint a természettudomány. Vagyis a történetírás nem kísérleti tudomány. A történelemkutatás eszközei csak a legkritikább esetben empirikusak és a döntő szerepet benne nem annyira a logika, mint a történetíró fantáziája és újraalkotó készsége viszi. Ez egészen természetesen, hiszen a történelemnél multbeli események rekonstruálásáról van szó, eseményekről, amelyek gyakran csak legendák és homályos szájhagyományok révén maradtak fenn számunkra és amelyeket néha nem is támasztanak alá konkrét történelmi emlékek. A történelem tehát nem dolgozik egyszersmindenkorra megállapított, megváltoztathatatlan tézisekkel, hanem ugyyszólván időről-időre és koronként változik a kor világszemlélete szerint. Ezért van az, hogy míg a matematikai és fizikai igazságok ugyyszólván örökéletek, addig a történelem könnyen elavul. Egy száz év előtt írt világtörténelem egyes állításain ma már csak mosolyogni tudunk, nem azért, mintha azóta bizonyos történelmi leletek megváltoztatták volna a tényeket, hanem azért, mert ma már másként látjuk a multbeli eseményeket és azok összefüggéseit, mint ahogy a száz évvel ezelőtti történetíró látta.

A zsidó történelemnek ötven év óta nem volt kimagasló és nagystilű művelője. Graetz volt az utolsó, aki sikeresen megbirkózott ezzel a hatalmas feladattal és meleg szívvvel megírt egyetemes zsidó történelme generációkat nevelt. Am annak ellenére, hogy Graetz művének megjelenése óta alig egy fél évszázad telt el, mégis egyre sürűbben kellett éreznünk, hogy az ő történelmi világszemlélete már nem fedti a mai kor zsidóságának történelmi látását és hogy megállapításai bizony nagyon elavultak. Ez nem is csoda, ha meggondoljuk, hogy a zsidó nép az utolsó ötven év alatt milyen óriási átalakuláson ment keresztül, mennyire megváltozott népi elhelyezkedésében, gazdasági és szellemi strukturájában. Áhítózva vártuk már a férfit, aki megírja az új zsidó történelmet, azt a történelmet, amelyben egy országépítő nép valóban saját multját láthatja és tisztelheti. Azt hisszük, hogy most kezünkbe került végre az új zsidó történelem, amely hivatva van arra, hogy a harmadik zsidó honalapítás generációjának nevelőjévé váljék. Ezekben a napokban hagyta el a sajtót Simon Dubnow, a kownói egyetem professzora, tizkötetes művének első kötete. A könyv címe: „A zsidó nép világtörténelme”. Már maga a cím is mutatja, hogy Dubnow történelemkönyve egészen új szempontokat követ. Világtörténelemről általában akkor beszélünk, mikor az összes népek egyetemes történetéről van szó, megkülönböztetésül az egyes népek, vagy országok történetétől. Am a zsidó nép sorsa ugy alakult, hogy a szó szoros értelmében neki is saját világtörténelme van, mert ez a történelem szorosan belekapcsolódik a világ összes népeinek és országainak történetébe. A zsidóság — írja Dubnow — valóban egy történelmi mikrokozmoszt képvisel és joggal beszélhetünk a zsidó nép „világtörténelméről”.

Harminc évig dolgozott Dubnow hatalmas munkáján, amely először orosz nyelven jelent meg 1921-ben. A teljesen átdolgozott német kiadást ez év márciusában fejezte be a szerző.

Dubnow munkájában a szintetikus történelemkutatás módszereit követi és felszabadítja magát mindama mellékszempontok nyúga alól, amelyek összes történelemíróink kezét megbénították és tisztánlátásukat elhomályosították. Nem rabja a tisztán teológiai történelemírásnak, de nem esik a szabad bibliakritikusok hibájába se. Dubnow történetírásában a döntő motívum a szociológiai szempont, amelynek kiinduló pontja az, hogy a zsidó nép minden időben és minden országban nem tárgya, hanem alanya és alkotója volt saját történelmének, nemcsak a szellemi, hanem a szociális élet terén is. A zsidó nép történelmének ugy állami, mint állam nélküli periódusaiban nemcsak mint vallási közösség, hanem mint egy kialakult karakterű nemzet lép fel a többi nemzetek között.

„A zsidó történelem egyoldalú felfogásának oka, amely még legutóbb is ugy el volt terjedve, — írja Dubnow — igen kézenfekvő. A zsidó történelemírás Nyugateurópában a XIX. század közepén

kezdődött, amikor ott az asszimiláció dogmája uralkodott. Ez a dogma így hangzott: „A zsidóság nem nemzet, hanem vallási közösség”. A történelemírás is ezzel az árral uszott és több figyelmet fordított a judaizmusra, mint annak élő alkotójára, a zsidó népre. Még az asszimilációs dogma olyan ellenfelei, mint Graetz, sem voltak elég erősek ahhoz, hogy az ár ellen usszanak. A nemzeti öntudat mélyreható átalakulásának, amely korunkat jellemzi, multhatatlanul változást kellett előidéznie a zsidó történelmi világszemléletében is. A zsidó nemzeti eszme szekularizációja szükségszerűleg maga után vonta a zsidó történelemírás szekularizációját is és felszabadítását a teológia, a spiritualizmus és a skolasztika bilincsei alól. Egy új felfogás érelődik most a zsidó történelemben, egy felfogás, amely ugy tartalmában, mint kiterjedésében sokkal inkább felel meg ennek a történelemnek. Kezdenek tisztába jönni azzal, hogy a zsidó nép az évezredek folyamán nemcsak „a gondolkodásban és a szenvedésben” élte ki magát, hanem a legkülönbözőbb létfeltételek között is azon fáradozott, hogy életét, mint külön szociális egységet felépítse. A helyes történelemkutatás tárgya tehát maga a nép kell hogy legyen, a nemzeti individualitás, annak keletkezése, fejlődése és küzdelme a létért és érvényesülésért. A judaizmus tehát a nemzet szociális létfeltételeinek függ-

vénye és nem megfordítva.”

Dubnow tehát a zsidó történelmet nem mint halott multat, de mint egy élő és élni akaró nemzet történelmét tárgyalja és a zsidó mult eseményeit akként csoportosítja, hogy belőlük a zsidó népiség egységes képe és meg nem szakadó folytonossága tárul az olvasó elé. A könyv megjelenése az újabbkori zsidó tudomány legjelentősebb eseménye. Főléleg hangsúlyoznunk, hogy aki a mai korban tisztában akar lenni a zsidó problémákkal, annak ez a könyv nélkülözhetetlen szükségletet pótol. A tudós szerző könnyed, tiszta és világos stílusa és előadásmódora nemcsak tanulságossá, de vonzóvá és érdekessé is teszi a hatalmas művet. Ez a könyv valóban méltó a nagy korhoz, amelyben keletkezett. Nem szabadna hiányoznia egyetlen zsidó ház asztaláról sem és mindenkinek el kell olvasnia, aki komolyan veszi zsidóságát.

A tizkötetes mű a berlini Jüdischer Verlag kiadásában jelenik meg, rendkívül izléeses külső formában. Minden második hónapban egy kötet hagyja el a sajtót, ugyhogy a teljes mű körülbelül másfél év alatt lesz készen. Egy-egy kötet ára egész vászonkötésben 600 lej és megrendelhető az Új Kelet könyvosztályánál, valamint a „Szafruth” könyvkereskedésben, Cluj, (Str. O. Josif, volt Széputca 1.) m. e.

Meghalt Lilien, a híres zsidó grafikus

Bécs, július 21. A „Neues Wiener Journal” jelenti Berlinből: Bad Weilerből jövő hírek szerint E. M. Lilien festő július 18-án szívizélhűdés következtében meghalt. Lilien májusban töltötte be ötvenedik életévét. Fia talon jött Németországba és itt különösen illusztrációival és rézkarcaival gyorsan megismertette magát. Minthogy nem voltak mesterei, zsenialitása sajátos utakat jelölt ki számára és így találta meg azt az egyéni stílust, amelyről nyomban rá lehet ismerni képeire.

Eleinte vidám rajzokat készített a „Jugend” című irodalmi és satirikus lapnak, majd más illusztrált folyóiratoknak dolgozott, később azonban figyelme komolyabb témák felé terelődött. Nagy irodalmi alkotásokat illusztrált, később a Bibliát. Az eddigi Biblia-illusztrációk közül csak a Gustav Doré illusztrációi vetekednek a

Lilienével.

A zsidóság multja és jelene iránt érzett rajongása arra késztette, hogy kiutazzon Palesztinába, ahol huzamosabb ideig tartózkodott. A Szentföldön szerzett benyomásait Lilien a szebbnél szebb alkotások sorában örökítette meg. Legismertebbek a bibliai illusztrációin kívül azok a rajzok, amiket Morris Rosenfeld költeményeire készített.

Lilien munkáival elég szép vagyont szerzett, azonban minden keresetét jóléti célokra fordította. Legutóbb Braunschweigban, ahol műtermet nyitott, azzal jöttek hozzá, hogy támogassa a híres zsidó iskolát, a Sámsonschulet, amelyet anyagi támogatás híján, a bezárás veszedelme fenyegetett. Lilien nem habozott és minden készpénzét odaajándékozta az iskolának, amely ezáltal ismét akcióképes lett.

A kormány bankettet adott Herbert Samuel tiszteletére

(Bucuresti-Bukarest, július 21. Az Új Kelet tudósítójától.) Herbert Samuel, Palesztina volt főkormányzója, mint az Új Kelet jelentette, Romániába érkezett. A volt főkormányzót a bukaresti Északi pályaudvaron az angol követség teljes személyzete várta. A pályaudvarról kíséretével az Athenae Palace szállóba lakására hajtatott, ahol fogadta a zsidó sajtó képviselőit. Herbert Samuel kijelentette, hogy mint magánember tartózkodik Romániában és ezért nem óhajt nyilatkozni a sajtónak.

Herbert Samuel a mai nap folyamán hosszabb megbeszélést folytatott Duca külügyminiszterrel, majd az angol követ látogatását fogadta. Herbert Samuel tiszteletére ma este a román kormány bankettet ad, amelyre a kabinet valamennyi fővárosban időző tagja, valamint a diplomáciai kar hivatalos. A volt főkormányzó holnap Sinaiába utazik, ahol három napot tölt el, majd Budapesten és Bécsen keresztül tér vissza Londonba.

Repülőgépen Moszkvától Szabadkáig

Szabadkáról Palesztinába utazik a repülőgép amerikai utasa

(Szabadka, július 21. Az Új Kelet tudósítójától.) Néhány nap előtt Moszkvából Szabadkára repült a középeurópai repülőgépjárat egy motorján Selenc Ris newyorki nagyvállalkozó, egy amerikai pénzcsoport moszkvai megbízottja, akinek a bátyja a szabadkai villanytelp igazgatója és ennek a meglátogatására jött Szabadkára. Selenc egy amerikai társaság megbízásából már évek óta Moszkvában tartózkodik és irányítja annak kaukázusi tranzakcióit. Selenc amerikai utlevéllel utazik és Moszkvától Szabadkáig repülőgépen tette meg az utat, Magyarország megkerülésével, Varsó-Prágán keresztül és Szabadkáról szintén repülőgépen folytatta útját Palesztinába, ahol vállalatának megbízásából az amerikai tőkének ipari lehetőségeit fogja tanulmányozni.

A vörös cárok fővárosából érkező repülőgép utasának a Szabadkán való megjelenése nagy meglepetést keltett, miután arra még nem volt példa, hogy Jugoszlávia által el nem ismert Szovjetországból repülőgép érkezzen. Nagy érdeklődéssel vették körül a rendőrségen a moszkvai utast, akit ezer kérdéssel ostromoltak és főleg Szovjetországgal kereskedelme iránt érdeklődtek többen nála. Selenc, aki amerikai

állampolgár és Moszkvában objektív szemmel figyelte a dolgokat, előadta, hogy Szovjetországnak biztos léptekkel halad a békebeli konszolidáció felé. A kapitalizmus ismét megerősödött. A gyakorlatban kevés maradt meg a kommunista tanokból. Ami pedig beszédében egyenesen meglepő volt, kijelentette, hogy az orosz vasutak pompásan közlekednek és a legnagyobb komforttal vannak berendezve.

Az amerikai tőke különben lassan mindent megkaparint, a híres bakui és kaukázusi petróleum- és olajforrások amerikaiak kezén vannak, akik óriási vállalatokat létesítenek Szovjetországnak és nagyban hozzájárultak a kereskedelemnek a régi békebeli nivóra való emeléséhez.

A moszkvai ut rövid megszakítással három napot tartott. Mister Selenc Risa, Szovjetországnak is minden útját repülőgépen teszi meg. Az első moszkvai repülőutas csak néhány órát tartózkodott Szabadkán, meglátogatta Selenc villanygyári igazgatót és folytatta útját Kairó felé.

* Brassóban hirdetések, előfizetések felvevő és reklamációkat elintéző az Új Kelet brassói képviselője, az Elekes Hirlapiroda Str. Portii 32

A folyton s tettel a Zsidó felföldlője az ő szervezeteke, kükbén — any Iroda segélyezé

Mondja ki és szervezet, ho egyszer és min járul hozzá. E az állandó h amellyel minde tézmény havon fentartási költsé határozatokról Jogvédő Iroda — küldeni.

A Zsidó Ne tal összes helyi nak róla, hogy bocsátott felkiv szervezetek élé senek és letárg zatokat pedig Jogvédő Irodáv

Né aki világs Ko

Ülök vele sz az azóta világi a szerkesztőség szemben. Elné gyöngéd kövér lyel levigyorog mag, hogy ne s

— Ejuye, T hogy becsületes tál fel egyszerre vetéségének teljh

Mert a kope számolnak be ar Kelet elcsapott pápai rend lov című operett sz megalakította az világszövetségét.

elnyomott nemz baj, mert eligazi híres városában,

Enyhén tel subintelligens fia de van benne a egy akkora ada kákat is meghök pant Kolozsvárr kopogtatott be,

lét, hogy ő szat Új Keletnél való orientáció ugród Ugrott is azután hogy egyenesen gott. Ott még n

pestről Erdélybe a pesti ébredő l Mór császári és

pesti boltjából e ráfogta, hogy pá alkalmakkor né tűzni. Ez még o az is kiderült, h

— ezt elfelejte ban a hangzatos föl valóságos Úf zszolt elő a zseb

igazolványt a „Y kellett a „Szóza

Egyidőben a dalomnak a fe

formájú névjegy

ETIEI réda du „Zürich

Ezzel a né legelőkelőbb nat zatos címe valój mint most a dol

Felhívás

A folyton súlyosbodó helyzetre való tekintettel a Zsidó Jogvédő Iroda vezetősége újlag felszólítja az összes zsidó hitközségeket és zsidó szervezeteket, hogy siessenek — a saját érdekében — anyagi támogatásukkal a Jogvédő Iroda segélyezésére.

Mondja ki határozatilag minden hitközség és szervezet, hogy az újjászervezés költségeihez egyszer és mindenkorra egy nagyobb összeggel járul hozzá. Egyben kérjük meghatározni azt az állandó havi hozzájárulási összeget is, amellyel minden hitközség és egyéb zsidó intézmény havonta óhajt a Jogvédő Iroda állandó fentartási költségeihez hozzájárulni. A hozott határozatokról szóló értesítéseket kérjük a Zsidó Jogvédő Iroda címére — Cluj, strada Sincai 6 — küldeni.

A Zsidó Nemzeti Szövetség felhívja egyúttal összes helyi csoportjait, hogy gondoskodjanak róla, hogy a Jogvédő Iroda tárgyában kibocsátott felhívások a helyi hitközségi és más szervezetek üléseinek tárgysorozatába felvétesse és letárgyalassanak. A hozandó határozatokat pedig szíveskedjenek kellő időben a Jogvédő Irodával közölni.

Néhai barátomról,

aki világszövetséget gründolt Kopenhágában

Ülök vele szemben. Mert a karrikaturáját az azóta világhírtűvé lett Diósy mester idekente a szerkesztőség falára, pont az én asztalommal szemben. Elnézem megörökített képének gyöngéd kövérségét és furcsa mosolyát, amelylyel levigyörög a falról. Valahogy nem állhatom meg, hogy ne szóljak fel a falra:

— Ejnye, Tyrnauer Pista, már azt hittük, hogy becsületet ember lesz belőled, miért csaptál fel egyszerre az elnyomott népek világszövetségének teljhatalmu megbízottjává?

Mert a kopenhágai lapok hasábos cikkben számolnak be arról, hogy néhai barátom, az Uj Kelet elcsapott munkatársa, Tyrnauer István, a pápai rend lovagja, a „Rejtélyes táncosnő“ című operett szerzője, volt krupié, stb., stb. megalakította az elnyomott népek kopenhágai világszövetségét. Hej, felderült már most az elnyomott nemzeteknek sorsa. Nincs már semmi baj, mert eligazítja azt ott fenn Kopenhága híres városában, a Tyrnauer Pista.

Enyhén tehetségtelen újságíró és kissé subintelligens fiatalember ez a Tyrnauer Pista, de van benne a buta ember fölényességéből egy akkora adag, hogy a legöregebb sajtórókkákat is meghökkenette, amikor először betopant Kolozsvárra. Egyenesen az Uj Kelet-hez kopogtatott be, ahol azzal döngötte szélés mellét, hogy ő százszázalékosan jó zsidó, aki az Uj Keletnél való állását a Palesztina-felé való orientáció ugródeszkájának akarja felhasználni. Ugrott is azután Tyrnauer István egy akkora, hogy egyenesen a „Brassói Lapok“-hoz potyogott. Ott még nem tudták róla, hogy a Budapestről Erdélybe származott zsidó gyerek előbb a pesti ébredő lapok munkatársa volt és Tiller Mór császári és királyi udvari szállító budapesti boltjából egy pléhfigyegőt vásárolt, amire ráfogta, hogy pápai lovagrend és ünnepélyes alkalmakkor nem átalotta a gomblyukába tűzni. Ez még csak hagyján volt, mert később az is kiderült, hogy Tyrnauer barátunk, aki — ezt elfelejtettem mondani — Kopenhágában a hangzatos dr. Tyrnauer „álnevet“ vette föl valóságos Uferini, aki tetszés szerint varázsolta elő a zsebéből keresztlevelet, munkatársi igazolványt a „Vörös Lobogó“-tól, ha pedig kellett a „Szózat“-tól is.

Egyidőben az egész erdélyi újságíró társadalomnak a fejét elbolondította egy lepdő formájú névjeggyel, amely valahogy így hangzott:

ETIENNE TYRNAUER
rédacteur en Roumanie
du „Zürcher Tagesanzeiger“ Zürich
Cluj

Ezzel a névjeggyel megnyitak előtte a legelőkelőbb hatóságok ajtóit. A névjegy hangzatos címe valójában éppen olyan álnév volt, mint most a doktori címe. Az igazság az, hogy

soha egyetlen sora sem jelent meg a zürichi lapban.

Kolozsváron tartózkodásának kezdetén jobb híján egy hirdetési vállalatot akart gründolni és felajánlotta szolgálatait, mint krupié az új-

Minden pillanatban várják Fez elestét

Francia-spanyol béke delegáció indul Abd el Krimhez

Páris, július 21. Az Uj Kelet tudósítójától. A minisztertanács ma délelőtt a marokkói helyzettel foglalkozott. Utána Painlevé miniszterelnök kijelentette az újságíróknak, hogy Abd el Krimhez legközelebb francia-spanyol béke delegáció indul, amely közölni fogja vele a közös békefeltételeket. Ha Abd el Krim a béketárgyalások felvételét hajlandónak mutatkozik, a tárgyalások azonnal megkezdődhetnek, ha azonban a békeajánlatot visszautasítja, a francia-spanyol csapatok megindítják ellene a legerősebb offenzívát.

Madrid, július 21. A lapok jelentése szerint Feznél a helyzet lényegesen súlyosbodott. Minden pillanatban várható, hogy a város elesik. A rifkabilok állandó szívósággal támadnak.

Egy európai újságíró utolsó tudósítása Fezből

Egy francia újságíró július 16. kelettel a következő tudósítást küldi lapjának a rifkabilok által szorongatott városból:

(Fez, július 16.) A Hotel d'Afrique Feznek kellős közepén áll, az utca, amelyre nyílik, halk iveléssel egyenesen a tangeri kapu felé vezet, amelynek sötét torka feketén ásit bele a könyörtelen fényben tüzelő fehér utcára. A Hotel d'Afrique nem elsőrangú szálloda, másodrangúnak is csak tetemes jóakarattal nevezhető, a rend és tisztaság sem tartozik erényei közé. De eggyel dicsekedhetik, az afrikai élet nyüzsgő és örvénylő árja, amely Fez utcáján végigömlik, itt kavarog a szemem előtt és az a társaság, amely a hotel halljában fogor, turista embereknek minden pént megér.

Titokzatos emberek

Szerencsevadászok, ötödrangu párisi és marseillei kokottok, fegyvercsempészek, kalandorok, levantinus kalmárok, arab urak és a Szahara széléről, az örök verőfényben álmodozó kis afrikai városokból érkezett zsidó kereskedők lézengenek, leskelődnek és heverésznek a kopott és szakadozott fonott karosszékeken. A nagy és előkelő szállodák nemzetközi társaságához, finom és egy kaptafára szabott amerikai közönségéhez képest nagyon gyülevész s gyanus had lakik itt körülöttem, de nincs a világon ennél érdekesebb és válogatottabb emberi gyülekezet. Minden férj és minden nő mögött titokzatos mult, sötét kaland lappang, mindegyiknek van valami titkolni és rejtgetni valója, mindegyikük vár vagy les valamit. Valamennyi között a legsóvárbab szemű, a legkopottabb és a legérdekesebb az én Alvarez barátom. Hogy Alvareznek hívták-e mindig, azt nem tudom. Ötvenesztendő multjában legalább egy tucat néven szerepelhetett. Foglalkozása bizonytalan, életkorát megállapítani lehetetlen, a szeme szurós és fekete, az orra hajlott, hajában egyetlen ősz szál sincs, egyforma tökéletességgel beszéli a világ majdnem minden nyelvét és Északafrika minden szójárását, a nemzetisége — legalább azt állítja — spanyol, de ugyanolyan joggal lehetne francia, olasz, zsidó vagy görög is. Monsieur Alvarez az én tolmácsom, vezetőm és legfőbb protektorom ebben a kavargó, fura és idegen környezetben, viszont hallgatólagos megállapodásunk szerint én fizetem a reggelijét és a dinerjét.

Egyetlen rifkabil nincs az utcán

— Látja kérem — magyarázza monsieur Alvarez — egyetlen egy kabil sem lát az utcán!

Valóban, a nyüzsgő utcai forgatagban, mely hangos kiáltozással áramlik a tangeri kapu felé, nincs egyetlen egy burnuszos hegyi pásztor sem. Még néhány nappal ezelőtt százszámra lehetett őket látni, amint kis busafejű lovaik hátán, szájuk szögletében az örökös cigarettával, fölényes nyugalommal kocogtak napszállatkor hazafelé, csak néha-néha kiáltva egymásnak komoran recsegő torokhangokon egy-egy szót. Eltűntek az elegáns arab urak is, akik kifogástalan hófehér burnuszbán, a gyönyörű telivér gyeplőjét hanyagul szoritva keskeny ujjai közé, ilyenkor lovagoltak a kapu elé. Mi történt?

— Az történt — felelte Alvarez — hogy megint az erősebbnek lett igaza. Abd el Krim mutatkozott erősebbnek, neki van igaza! és az igazhívó annak a pártjára áll, akinek igaza van! Ez csak európai embernek rejtély, az afrikai nem gondolkozik hosszú szillogizmusokban. Abd

ságíró klubnak. De nagyot ugrott és hirdetési vállalat helyett világszövetséget gründolt. Ki tudja merre vezet még utja annak a kacskaringós életpályának, hiszen tarsolyában hordja a tehetséges szélhámosok marsallbotját. (j. f.)

el Krim megverte a franciákat, megverte egyszer, kétszer, háromszor, tehát ezután is megveri őket! S ezért okos ember sietve Abd el Krimhez csatlakozik. A franciák pedig meg vannak ijedve, tehát kapkodnak! Nem tudja mi történt Oughrebben? Az oughrebi oázis vagy hetvenöt kilométerrel fekszik a front mögött. Két nappal ezelőtt egy francia repülő elrepült a völgy felett; éppen vásár volt s a völgy nyüzsgött az araboktól. A francia megijedt és ledobott egy hatalmas bombát. Az eredmény: néhány száz ember meghalt s az oughrebi völgy minden kabilja ma már Abd el Krim táborában verekedik. Egyszerű dolgok mozgatják itt a világ sorát.

Ki az az Abd el Krim?

— Egyszerű ember maga Abd el Krim is, csak az európaiak szemében rejtélyes jelenség! Olyan ember, mind Abd el Krim, talál erre felé tucatszámra. Finom arab ur, aki igen régi, igen előkelő család sarja, mert az arab nem demokrata, jött-ment ember előtt, akármilyen gazdag vagy szerencsés, nem hajlik meg. Abd el Krimet csak az emelte ki a többi közül, hogy ráesett azoknak a választására, akik őt mozgatják. Hogy kik mozgatják? Én istenem, nem az oroszok, az biztos! Igaz, hoztak az afrikai katonák elég bolsevik eszmét magukkal a Rajna völgyéből, de a moszkvaiak sem olyan hülyék, hogy számlálatlanul öntsék a milliókat a kopár marokkói hegyek közé, mikor sokkal eredményesebben fölhasználhatják őket másutt.

„Pénzről van itt szó!”

Pénzről van itt szó, businessről, foszfátról, rézről és egyéb hasznos dolgokról és az ilyesmiért már inkább érdemes nagy összegeket kockára tenni. Hogy kinek érdemes? Látja kérem, Poincaré is fogadta Abd el Krimet nem is egyszer, Londonban pedig van egy igen jó barátja, neki köszönheti, hogy az angolok nem blokirolták és nem is fogják blokirolni az afrikai partokat, pedig ugye nehéz tüzérseget és repülőgépet idecsempészni, mégsem megy olyan könnyű szerrel, hogy ne lehessen megakadályozni, ha komolyan akarja az ember. És tudja-e, ki az a londoni barátja a rifszultánnak? Sir Basii Zacharov! Hát kedvesem, ez az egy név garantálja, hogy nem babra megy itt a játék! Mindenki tudja ezt, ha nem is mondja, hogy arról van itt szó, kinek jusson a Rif és keleti Marokkó tömördek föltáratlan ásványi kincse. Már pedig a francia katona nem akar részvényekért és osztalékért meghalni. Még a fekete szudáni sem. Ezért nem tudják legyűrni Abd el Krimet. Ha pedig fölül marad, abból nagy baj lesz. Nem az jelenti a bajt, hogy kétszer akkora lesz a birodalom, mint eddig volt, hanem az európai ember becsületének itt vége lesz! Kutyába sem veszik többé. De nemcsak a magamfajta embert, a francia tisztet és az angol kereskedőt sem. Akit megvertek, annak kussolni kell. Hiába, ez az afrikai morál. És, hogy mikor kapnak kedvet a többi afrikánusok hasonló cécóra... Qui lo sa? Ki tudja azt!?

Monsieur Alvarez bosszusan elhajtotta a cigarettáját és bement a szállodába.

Páris, július 21. Ideérkezett jelentések szerint Abd el Krim döntő támadást intézett Fez ellen. Offenzíváját tüzérseget és repülőgépek támogatják. A franciák az utolsó két napon ezer halottat és kétezer sebesültet vesztek. A tikkasztó hőség is hátráltatja a hadviselést. Az erős Tuareg-törzs csatlakozott a rif-kabilokhoz. Ha a francia haderőket rövidesen nem sikerül legalább százötvenezer főnyi csapattal megerősíteni, Fez elveszett.

Páris, július 21. A marokkói kudarc miatt Painlevé valószínűleg le fog mondani és átadja helyét Herriotnak.

Egy vak budapesti mérnök megreformálta a vakok írását

Felére redukálódik a vakok munkája

(Budapest július 21. Az Uj Kelet tudósítójától.) Száztizenhat éve annak, hogy a kis Louis Braille szemét az atyja szíjgyártó-késével megsértette. Sok évvel utóbb Braille tanítója lett a párizsi vakok intézetének és ezután már csak néhány esztendőnek kellett elmúlnia, hogy nevét az egész világ ismerje.

A vakok pontozott írása ma is nagyjából Braille rendszerét követi és az az írógép, amelyet Picht német gyáros konstruált, ugyancsak Braille hat különféle helyzetben leírt kombinációjával üti ki az egész ábécé valamennyi betűjét.

A vakok árhoz hasonlítható hegyes kis eszközzel és Braille-tábla segítségével szurkálják ki a pontokat a papíron, elképzelhetően fáradtságos és türelmjátéknak is beillő munka árán. Es ezekből a kiszurkált betűkből lapok keletkeznek, könyvekké terebélyesednek és betöltik a vakok könyvtárának polcait.

A vakok írásában már vagy tiz esztendeje

próbálgatják az egyszerűsítést és a rövidítést. Hosszu előkészítés és próbálgatás után végre most már megvalósították a rövidített írást és pedig Bánó Miklós dr. megvakult mérnök rendszere alapján. Körülbelül felére redukálódik így a munka, az olvasás ideje és félannyi papír szükséges a rövidített Braille-írásához, amelyet úgy értek el, hogy egyes ragokat és képzőket, azután a használatosabb szavakat bizonyos jelekkel pótolják. Németországban egyébiránt már hosszú idő óta ilyen rövidített Braille-írással dolgoznak a vakok és a német könyvek, meg a folyóiratok már ilyen rövidített írásrendszer szerint kerülnek ki a világ minden részébe, a németül tudó vakok közé. A Braille-írás megtanításával Magyarországon is foglalkoztak még a békében és néhány gimnázium a látó növendékeket is megtanította erre az írásra. Ez a tanítási akció azonban a háborúban abbamaradt és most csak a domonkosok leánykongregációjában kezdik azt ismét tanítani.

A horvátok Radics ellen fordulnak?

Zágráb, július 21. A horvát egységes párt ma ülést tartott, amelyen a szónokok hevesen kikeltek Radicsék pálfordulása ellen. Trumbics exkülgyminiszter hangoztatta, hogy pártja továbbra is megmarad az integráns horvát politika mellett és nem követi Radicsékat. Egyes szónokok emlékeztettek az 1918. helyzetre, amikor a horvátok szintén elsiettek a szerbekhez való csatlakozást.

Több mint 1,250.000 az angol munkanélküliek száma

Sir Robert Horne nyilatkozata Anglia gazdasági helyzetéről

(London, július 21. Az Uj Kelet tudósítójától.) Sir Róbert Horne, Lloyd George kormányának kincstári kancellárja, az angol pénzügyek akkori legfőbb vezetője, az angol ipar válságáról és a válság megoldásának módjairól igen érdekes tervet dolgozott ki, melynek alapjait a mostani konzervatív kormány is föl fogja használni. Sir Robert Horne egyike Anglia legtitesebb látású pénzügyi politikusainak és az ő fejtegetései a legnagyobb figyelmet érdemlik meg.

Sir Robert Horne érdekes fejtegetései ezeket mondják:

— Nagybritannia ipari és kereskedelmi helyzetének megvizsgálása bizony kevésbé reményteljes képet nyújt. A munkanélküliek száma még mindig egyre aggasztóbb mértékben nő. Nem annyira az a tény nyugtalanító, hogy több, mint egy és egynegyed millió munkanélküli van jelenleg Angliában, hanem az is, hogy számuk a tavalyihoz viszonyítva 200.000-rel növekedett. Mialatt gépgyáraink és villamosági gyáraink éppen úgy, mint az építési vállalatok többé-kevésbé el vannak látva munkával, addig Anglia főiparágai a vas-, szén-, acél- és hajóépítés, valamint a gyapjú- és gyapotgyártás igen nehéz helyzetben vannak.

— Sajnos, szénexportunk számadatai szintén aggodalomra adnak okot. A szénexport 1924-ben 14 millió tonnával volt kevesebb, mint 1913-ban és az idén olyan nagy a hiány, hogy a deficit 1925. év végéig minden valószínűség szerint meg fog duplázódni. Szinte kivétel nélkül minden szénterület megsínyli ezeket a körülményeket és a szénmunkások 12 százaléka kenyér nélkül áll, jóllehet ebben a foglalkozási ágban a munkanélküliek száma mindig a legkisebb volt. Jelenleg egész Nagybritanniában legföllebb két szénterület akad, mely a jelenlegi szénárak mellett nyereséggel dolgozik.

— A hajóépítésről szóló jelentések éppen ilyen nyugtalanítóak. Történelmünkben először esik meg, hogy nagyszámú brit hajót külföldi hajóműhelyekben építenek, mialatt hajómunkásainknak egyharmadrésze munka nélkül áll. Az optimisták mindezek ellenére azt hiszik, hogy minden rendben jön, ha a világ visszanyerte régi nyugalmát. Annyi bizonyos, hogy Európa teljes szanalása igen nagy előnyt jelentene a kereskedelemre

és hogyha az orosz szovjetkormány, individualizikusabb irányba enyhül — amint annak most híre jár —, a haladásnak új periódusa következne.

— A kínai és a marokkói zavarok fontos kereskedelmi utakat zárnak el és így Európa szanalásának érdekében kívánatos, hogy ezek a villongások elkerültesse. De ha ez meg is történik, még mindig megmarad egy probléma Nagybritannia számára, az a probléma, hogy áruit elhelyezhesse olyan árakon, amelyek számára eléggé nyílt piacot biztosítanak.

Sir Robert Horne végül rámutat arra, hogy a bajok orvoslásánál nagyon fontos tényező volna az általános bányamunkásoknak 7 órától 8 órára való felemelése és az európai gazdasági kapcsolatok kölcsönös kimélyítése.

— Az orosz flotta manőverezik a Fekete-tenger partján. Bukarestből jelentik: A „Vitorul” arról ad hírt, hogy vasárnapról hétfőre virradó éjszaka szovjetpartokról az orosz flotta hatalmas reflektorokkal világította be a román partokat. Minthogy az ilyenfajta flottamanővereket szigorúan tiltja a román-orosz konvenció, a vegyes bizottság román tagjai magyarázatot kértek az orosz delegációtól. — A belügyminisztériumhoz érkezett jelentés szerint négyezer ember menekült át az országba a Dnyeszter tulsó partjáról. A minisztérium gondoskodik a menekültek elszállításáról. Az ország belsejében adnak nekik lakhelyet.

Ha művészi kiváló fa-, vas- vagy réz-

butort, zongorát

akar venni, ne sajnálja az utat **Marosvásárhelyre** és tekintse meg

SZÉKELY ÉS RÉTI

SZÉKELYRÉSZI BUTORGYÁR RÉSZV. TÁRS. butorterméit, szitalosok furnázásokkal egyetemesen itt szereshetik be

* Nagyváradon hirdetéseket, előfizetéseket felvesz és reklamációkat elintézt az Uj Kelet nagyváradai képviselője, Blum Zsigmond, Ezredévi emléktér 2. (Ernyőzet.)

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes orléányi és bányászati zsidóság napilapja
Szerkesztik: Giszkalay János és dr. Marton Ernő
Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévre 240 lei, félévre 460 lei, egész évre 850 lei.
Az Uj Kelet cikkeinek utánnomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A mai naptár

A petrozsényi Barissziát én is szigorú megrovásban részesítem. És méltó büntetésül ide-írom röviden az esetüket, hadd olvassák a többi Barissziák is és okuljanak rajta.

Szerda

5685. Av 1.
Ujhold.
1925. július 22.

Petrozsényben, csak úgy mint az egész országban és mint az egész világon mindennél, ahol zsidók élnek, kegyeletes gyászünneppel ünnepelték meg Tamusz 20.át, Herzl Tivadar halálának évfordulóját. Es van a zsidóknak egy gyönyörű imádsága, halottak emlékeztére való imádság, lelket-szorogatóan, könnyeket serkentően egyszerű szavak, úgy kezdődik hogy: *Él malé rachamim.* Sok sok fájdalom van benne, grandiozus egyszerűség, gyönyörű imádság, mert hiszen imádkozni, azt tudunk mi zsidók. A petrozsényi Barisszia úgy találta méltónak, hogy Herzl halála napján mondassék el ez az ősi, szép zsidó imádság, a legnagyobb zsidó halottnak emlékére, a petrozsényi zsidó templomban. A petrozsényi Barisszia nem talált föl valami újat ezzel, mert a zsidók úgy nagyjából az egész világon így cselekednek. Ahol csak lehet, *Él malé rachamimot* mondanak Herzl halála napján a zsidó templomban.

De hajh! — régi betegségünk ez nekünk zsidóknak, hogy a kelletténél kissé több templomunk van. Petrozsényben is, nem egy, de két zsidó templom van: egy orthodox és egy neológ. A neológ templommal nem volt semmi baj. A templomi előjáróság az mondta: ha ezek a Barissziánusok mindenáron imádkozni akarnak, hát isten neki! Miért nem imádkoznak és miért ne mondanánk ament az imájukra, holott a templom éppen arra épült? És az évforduló napján, a neológ templomban szomorúan fölcsendült a könnyes *Él malé rachamim* Herzl emlékére.

Már az orthodox templommal kissé körülményesebb volt a dolog. Nem mintha az orthodox hitközség nem látna szívesen, ha a barissziánusok templomba járnak. Isten ments. Dehogyan is nem látják szívesen. Sőt. De Herzl emlékéért... Nem mintha a petrozsényi orthodoxok Herzlt nem tartanák méltónak egy *Él malé rachamimra*. Isten ments! A zsidó szív, zsidó szív marad, ha orthodox, ha neológ. És nem is tiltották ők meg az *Él malé rachamimot*. Csak éppen, hogy nem engedélyezték. Mert nagy különbség van a kettő között. Minthogy pedig nem engedélyezték, a petrozsényi Barisszia önhatalmulag felnyitotta az orthodox templom ajtaját. Erőszakkal vették-e el a kulcsokat, vagy a lakatot verték-e le az ajtóról? Mindegy. Az orthodox előjáróság nem akadályozta meg őket cselekvésükben, mert hiszen ő nem tiltotta el az *Él malé rachamimot*. Csak éppen, hogy nem engedélyezte. Ellenben másnap, egybegyűlt az ort. hitközség előjárósága és jegyzőkönyvi megrovásban részesítette a petrozsényi Barissziát, amiért önhatalmulag bevonult a templomba *Él malé rachamimot* mondani Herzl emlékére.

Nagyon helyes! A petrozsényi Barissziát én is szigorú megrovásban részesítem. És elvárom tőlük, hogy esztendőre alkalmam lesz — újabb szigorú megrovásban részesíteni őket. És amennyire a petrozsényi zsidókat ismerem: az orthodox hitközség előjárósága is alighanem valahogy így gondolta azzal a jegyzőkönyvi megrovással. (g. j.)

Kristály Kereskedők figyelmébe! Festünk színtartóan adjuztálva bármilyen színes végáruat, fejtendőköt, pamut- és gyapjú tonlat.

Cluj Telefon 5 0 0

Nagybani festésnél árendemény! Kelmefestő, vegytisztító és gőzmosó-gyár

ÉK

Erdélyi és bányai zsidó
 ... és dr. Marton Ernő
 ... 85 lei, negyedévre
 ... egész évre 850 lei.
 ... nyomását csak a forrás
 ... jék meg.

aptár

... iát én is szigorú meg-
 ... méltó büntetésül ide-
 ... tet, hadd olvassák a
 ... arissziák is és okul-
 ... ajta.
 ... rozsényben, csak ugy
 ... egész országban és
 ... egész világon min-
 ... ahol zsidók élnek,
 ... tes gyászünneppel
 ... tük meg Tamusz 20-át,
 ... Tivadár halálának év-
 ... át. Es van a zsidók-
 ... gyönyörű imádsága,
 ... aló imádság, lelket-
 ... serkentően egyszerű
 ... y: El malé rachamim.
 ... nne, grandiozus egy-
 ... ság, mert hiszen imá-
 ... dsíók. A petrozsényi
 ... néltónak, hogy Herzl
 ... k el ez az ősi, szép
 ... yobb zsidó halottnak
 ... zsidó templomban. A
 ... n talált föl valamit
 ... y nagyjából az egész
 ... Ahol csak lehet, El
 ... ak Herzl halála napján

... egészségünk ez nekünk
 ... tténél kissé több tem-
 ... ben is, nem egy, de
 ... egy orthodox és egy
 ... mal nem volt semmi
 ... óság az mondta: ha
 ... mindenáron imádkozni
 ... Miért ne imádkozná-
 ... anánk ament az imá-
 ... épen arra épült? És
 ... neológ templomban
 ... könnyes El malé

... plommal kissé körül-
 ... g. Nem mintha az
 ... látná szívesen, ha a
 ... járnak. Isten ments.
 ... vesen. Sőt. De Herzl
 ... a petrozsényi orto-
 ... nak méltónak egy El
 ... ments! A zsidó szív,
 ... thodox, ha neológ. És
 ... az El malé rachami-
 ... nem engedélyezték.
 ... an a kötő között.
 ... edélyezték, a petro-
 ... mulag felnyitotta az
 ... Erőszakkal vették-e
 ... akatot vették-e le az
 ... odox előjáráság nem
 ... cselekvésükben, mert
 ... az El malé rachami-
 ... em engedélyezte. El-
 ... űlt az ort. hitközség
 ... yvi megrovásban ré-
 ... Barissziát, amiért ün-
 ... plomba El malé ra-
 ... emlékére.

... petrozsényi Barissziát
 ... an részesitem. És el-
 ... ndőre alkalmam lesz
 ... ásban részesíteni őket.
 ... nyi zsidókat ismerem.
 ... óljárásága is alighanem
 ... azzal a jegyzőkönyvi
 ... (g. j.)

Ciuj
 Telefon
 5 0 0

Mizrachi leánycsoportok alakultak.
 A vallásos zsidó elemek között egyre nagyobb tért hódít a cionista eszme. Erre vall az a körülmény, hogy az ország részét két legnagyobb zsidó hitközségében, Nagyváradon és Kolozsváron mizrachi leánycsoportok alakultak. Nagyváradon az elmúlt vasárnap alakult meg a *Ceirat Mizrahi*, amelynek alakulási közgyűlésén Dr. Marton Ernő tolmácsolta a Zsidó Nemzeti Szövetség üdvözlését. A váradi Mizrahi csoport és a mizrachista ifjak részéről Wasserstrom Sándor és Just Mose fejtették ki az alakulat pontosságát a zsidó nemzeti gondolat újjáélesztése és a cionista munka szempontjából. Végh Elza nagy tetszéssel fogadott beszéde után megválasztották az új leányegylet vezetőségét, amely a következőkből áll: *Egri Szerén, Glück Elza, Klein Magda, Weisz Paula és Végh Elza*. A váradi mizrachi leánycsoport megalakulása nyomán Kolozsváron is létrejött e hónap 19-én *Ceirat Mizrahi*. Az alakulási tanácskozáson *Ullmann Andor* ismertette a zsidó leányoknak nagy hivatását a Palesztina-munka körül. A leánycsoport folytatja szervezkedési munkáját, amelyben az összes itteni cionista kerületek szívesen segítségére vahnak.

A nagyvárad-bukaresti expresszt feltartóztatta utjában egy tehervonat. Ma délután öt órakor egyik Nagyvárad felől jövő tehervonat kilenc tartálykocsija *Zichybarlang* és *Vársonkolyos* állomások között levő alagutban, vágánytörés következtében kiskilott a pályáról. A kiskilás következtében egy fékezési könnyebben megsebesült. A kiskilást jelentették a kolozsvári állomásnak, ahonnan azonnal munkásokkal megrakott segélyvonatot indítottak a pálya helyreállítására végett. A kiskilás következtében a Váradról Kolozsvár felé jövő 32-ös expressz-vonat nem folytathatja útját. A megrongált pályát valószínűleg csak a késő éjjeli órákban tudják majd átadni újból a forgalomnak, ami az expressz többórás késését jelenti.

Augusztus huszonkilencedikén tartják meg a hadbírósi főtárgyalást az antiszemita rombolások ügyében. Annak idején jelentette az Uj Kelet, hogy a múlt év novemberének egyik estjén a kolozsvári egyetemi diákság szimpátiatüntetést rendezett az akkor még letartóztatásban lévő *Motza és Codreanu* diákok mellett. A szimpátiatüntetés, amelynek tervszerűen minden rendezés nélkül kellett volna lefolynia, eltért az eredeti tervtől, mert néhány fiatal ember a csendes tüntetést rombolásra használta fel. A New York kávéház előtt a tömegből hatalmas kövek repültek a kávéház ablakai felé, amelyek a kávéház tükörablakait cserepekre zúzták. Ugyancsak hasonló sors ért néhány főtéri kereskedőt is. A rendőrség több fiatal embert előállított, akik ellen a hadbírósi megindította az eljárást. A kolozsvári hatodik hadtest hadbírósi most készült el a vádirattal és már az ügyben a szembehelyi tárgyalást július hó 25-ére, a főtárgyalást pedig augusztus 29-ikére ki is tűzte. Az érdekes tárgyalás el, amelynek több mint száz vádlottja van, az egész városban nagy érdeklődés nyilvánul meg.

Kémkedési pör Ujvidéken. Ujvidékről jelentik: Az ügyészség Niek Károly letartóztatott mérnök ellen vádiratot készített. Niek azzal van vádolva, hogy Magyarország javára kémkedett. A pört októberben fogják tárgyalni.

Irók, színészek és képzőművészek a nagyvárad munkügyi kamarákban. Nagyvárad tudósítónk jelenti: Marcus István művészeti felügyelő a munkügyi kamarák számára összeállította a nagyvárad írók, színészek, képzőművészek és zenészek névsorát s ugyanazt a listát felterjesztette a minisztériumba is. Az összeírás a közlekedési központi választások szempontjából fontos.

Pénzhamisító csendőr. Nagyvárad tudósítónk jelenti: Néhány héttel ezelőtt a nagyszalon-tai rendőrség letartóztatta Ninka György munkást és egy csendőrt, akiket azzal vádoltak, hogy hamis egy- és kétlejeseket hoztak forgalomba. A nagyvárad ügyészség ma délelőtt Ninkát szabadlábra helyezte, mert kiderült, hogy a hamisításokat egyedül a rend derék öre követte el.

Kivégeztek két orosz emigránst. Belgrádból jelentik: Két hónap előtt a Vrnyaeska Banja szerbiai fürdőhely melletti országúton két orosz munkás meggyilkolta munkaadóját, Radovanovics Krsztát, lakását kifosztották s a rabolt pénzzel megszöktek. A vrnyai rendőrség még aznap elfogta a rablógyilkosokat és átadta a bíróságnak, amely előre megfontolt szándékból elkövetett rablógyilkosság bűntette miatt golyóaltal halálra ítélte őket. Az ítéletet mindkettőjükön csütörtökön haj-

Filadelfiában szobrot emelnek az első embernek. Az újvilág szokásai közé nem igen tartozott a szobor-láz. Ebben Európa vezet. Annál feltűnőbb, hogy Filadelfia legszebb kertjében a napokban olyan embernek állítottak szobrot, akinek se művészi, se tudományos érdemei nincsenek. Egyedüli érdeme az, hogy ő volt — az első ember. A munka Brady ismert filadelfiai szobrász műve. Ádám szobra hét méter magas. Talapzatára ez a mondat van belevésve: „Ádámnak köszönetül a későbbi ezredévekért.“ A felirat alatt helyezték el egy napórát. Brady szobrász valószínűleg otthon van az ókori dátumokban, mert kinyomozta, hogy Ádám születésnapja október 23-ára esik. Ádám szobrának leleplezése tehát október 28-án lesz Filadelfiában. Éváról ugyiltszik megfélekedtek.

Gaby Deslys Marseilleben született. Prágából jelentik: A portugál exkirály szép barátjának Gaby Deslysnek a hagyatéka körül néhány hónappal ezelőtt élénk harc keletkezett az örökösök közt. Így olyan hírek is láttak napvilágot, hogy Gaby Deslys csehországi illetőségű és eredetileg Navratil Mária volt a neve. A marseillei csehszlovák konzulátus most ledönti Navratilék minden reményességét. Megállapította, hogy Gaby Deslys nem cseh, mert Marseilleben született. A csehszlovák konzulátusnak alkalma volt bepillantást nyernie Gaby Deslys sajátkezűleg írott végrendeletébe, amelyről megállapították, hogy a brünni Navratiloknak nem hagyományozott semmit.

Az érettségi vizsgák hivatalos statisztikája. Bukarestből jelentik: A közoktatásiügyi miniszterhez beérkeztek az érettségi vizsgálatok eredményei, melyek szerint az országban negyvenkét vizsgáztató bizottság működött. Ebből Erdélyben 14. Vizsgára jelentkeztek összesen 3887-en, akik közül 1887 átment, ami 48 százaléknak felel meg. Erdélyben összesen 1858 tanuló vizsgázott és itt vizsgán átmentek arányszáma 43 százalék.

Ujból meghiusult a La Manche-csatorna átúsása. Párisból jelentik: Miss Harrison amerikai uszóbajnokú reggel megkísérelte Calaisból a La Manche-csatorna átúsását. Már 11 óra hosszat uszott, amikor öt kilométerrel Dower előtt görcsöt kapott és a küzdelmet kénytelen volt feladni. Calaisba való visszaérkezése után újságírók előtt kijelentette, hogy néhány nap múlva újból megkíséri a csatorna átúsását.

Motordefektus miatt leszállt Bukarestben a páris-bukaresti repülőgép. Bucs-kerekéről jelentik: A páris-bukaresti személyszállító repülőgép pénteken délután Becskerek fölött motordefektust kapott. A repülőgép zuhanni kezdett és csak a pilóta lélekjelenlétének köszönhető, hogy sikerült szerencsétlenség nélkül leereszkedni a géppel. A gép két utasa vonaton utazott tovább, míg a pilóta Becskereken maradt, ahol be várja, míg táviratára megérkezik a segélytűző repülőgép a kijávitáshoz szükséges alkatrészekkel.

Karlsbadban kifosztottak egy egyiptomi fürdővendéget. Karlsbadból jelentik: A nemzetközi betörők ugyiltszik a csehszlovák fürdőhelyeket szemelték ki működési területnek. A múlt héten egy németországi fürdővendég esett áldozatul a betörőknek. Legújabb áldozatuk egy Egyiptomból érkezett vendég: Krok-szállóbeli lakásán feltörték utibőröndjét, melyből kétszázezer korona értékben ékszereket raboltak el.

Árverelik Biharvármegye alispáni hivatalának butorait. Nagyváradról jelenti tudósítónk: Néhány hónappal ezelőtt a biharmegyei közpörház több szállítója végrehajtást kért egy a megye, mint az állam ellen azért, mert a kincstár, illetve a vármegyei pénztár nem folyósította régóta esedékes követelésüket. A végrehajtási kérelem folyamánként a bíróság a megye tulajdonát képező tíz autót és az alispáni hivatal berendezését lefoglalta. A szállítók egyikének, Kain József kereskedőnek 300 ezer leles követelése fedezésére végrehajtást rendeltek el az alispáni hivatal butoraira is. Az árverés ma délelőtre volt kitűzve, azonban Tempelean Dezső alprefektus közbelépésére az időpontot későbbre halasztották. Az alispán táviratot intézett Bukarestba és kérte, hogy a szükséges pénzüsségeket azonnal utalják ki.

Taborba szálltak a sómérok. Vasárnap reggel indultak a kolozsvári zsidó cserkészgud csapatai idei táborhelyeikre. A leánycsapat Temesvár, Marosvásárhely és Dáva leánycserkészzeivel együtt tölt három hetet a Marosvásárhelytől nem messze lévő kies fekvésű, gyönyörű fenyesek közé ágazott *Ratosnyán*, míg Erdély összes sómérai — számszerint mintegy 500-an — Szováta melletti falvakban fogják a nyár hátralévő részét igaz cserkészmunkában eltölteni.

Az Erdélyi Zsidó Árvagondozó Bizottság új helyiségei. Az Erdélyi Zsidó Árvagondozó Bizottság központja átköltözött a Str. Paris (volt Pap-utca) 34 szám alatt levő saját házába, ahol már meg is kezdte működését. Ugyancsak ide költözött át a helyi csoport is, amely a hivatalos órák alatt a közönség rendelkezésére áll.

Nagy változások a Stinnes-koncernben. Berlinből jelentik: Az Egyesült Ipari Vállalkozások Részvénytársaság (Vereinigte Industrieunternehmungen A. G.), amely felöleli a német birodalom ipari üzemeit, tárgyalásokat folytat a Stinnes koncern támogatására alakult pénzcsoporttal, hogy átvegye a Stinnes-birtokban levő *Rheinisch westfälische Elektrizitätswerke* részvényeit. Erre az Egyesült Ipari Vállalkozások r.-t.-nak azért van szüksége, mert ki akarja kerekíteni a rajnai Westfáliában levő elektromossági műveit. Ha a részvények kikerülnének a Stinnes örökösök kezéből, akkor ezzel a koncernnek egyik legfényesebb üzeme esne ki a koncernből. Egyébként, — ugyiltszik — mintha a Stinnes örökösök az egész koncernt a közbánányákra akarnák leegyszerűsíteni és minden más vállalkozásukat, még a vasüzemeiket is, földadni kívánnák. A Stinnesék pénzcsoportja fölőslatni szándékozik a magyarországi és ausztriai vasipari érdekeltségeket, valamint az oroszországiakat is.

Mindenkinek figyelmébe! Nyári melegben, kellemesen hűsít és bacilusok ellen véd a jó kölnivíz használata. Egy üveg „Bijou“-kivonat, egy liter szesz és két deci víz vegyítéséből kitűnő *Quelques, Fleur, orgona, ibolya stb.* illatu kölnit készíthetünk házilag. Egy „Bijou“-ára 55 lej és kapható kizárólag a *Rózsa Royal* drogériában. (Fötér 26.)

Frohreich napjai meg vannak számolva. Sopronból jelentik: Frohreich Ernő, Egyedi Artur gyilkosán, epileptikus rohamok törtek ki. A szerencsétlen ember napokon keresztül dühöng. Orvosai szerint Frohreich nem fog életben maradni.

Értesítés. Kóserhust fogyasztó közönségünknek tudomására hozzuk, hogy a hitközség által fentartott Str. Dubalarilor (Timár-u.) 1 szám alatti buscsarnok kibővítési munkálatai befejezést nyertek és újonnan berendezve áll a közönség rendelkezésére. Előzékeny, pontos kiszolgálás mellett állandóan friss hus kapható. Az aut. orth. izr. hitközség huskezelősége.

Ujabb letartóztatások a járadékpanama ügyében. Bukarestből jelentik: A járadékpanama ügyében tegnap letartóztatták Alexandru Popescu krajovai tisztviselőt, akinek bünrészessége beigazolást nyert. Letartóztattak egy Dimitriu Popescu nevű bukaresti díjnokot is, akiről kiderült, hogy nagyobb mennyiségű értékpapírt adott el magánosoknak.

Kaasztrófális robbanás a hobokeni kikötőben. Newyorkból jelentik: Hoboken kikötőjében tegnap irtózatos robbanás történt. A kormány tulajdonában lévő olajmezőkön a finomító tankok a levegőbe repültek. Az autók százait darabokra szaggatta az explozió. A tűz még most is dühöng és óriási mértékben terjed. Nem lehetett megállapítani, hogy a katasztrófánál hány ember vesztette életét.

Pola Negri kétezer fontos vámbírósága. Londonból jelentik: Pola Negrit, a híres filmdivát megbüntették kétezer font sterlingre, mert hatvanezer font stnrling értékű új ékszereit nem jelentette be a vámhivatalnál elvámolás végett. A vámmörök azonkívül tizenhat üveg francia pezsgőt és hat üveg likört találtak Pola Negrinél, amit elkoboztak.

ZINKÖR MOZGÓ

Ma, 22-én, szerdén, **közkinátra** ismét a világ híradó amerikai filmdiva **Norma Tall-magde** j tszik:

Vérnász (Szt. Bertalan éjj)
 Káprázatos filmdrama

Ezt megelőzi **Avram Jancu**. Aktuális történeti film.

Katonazene Előadás ok kezd te **Katonazene**
 4:30, 7:10, 9:30 órákor

Jón csütörtökön
A ki öl (J'aè tuè)
 Ere'eti japán film

KÖZGAZDASÁG

A kereskedelmi miniszter mentesíteni akarja a kamarákat a politikai befolyástól

Tudnivalók a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara választónévjegyzékéből kimaradottak utólagos bejelentéséhez

(Cluj-Kolozsvár, július 21. Az Uj Kelet tudósítójától.) Július 31-én jár le az a határidő, ameddig a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara választónévjegyzékéből kimaradottak felbevezéssel élhetnek. Legutóbbi számunkban közöltük, hogy a kifüggesztett választónévjegyzékéből a nem egyéni cégek (vállalatok, bankok, betéti, közkereseti és részvénytársaságok) választásra jogosult tagjai tekintélyes számmal maradtak ki és így az a veszély érheti közgazdasági életünket, hogy a szeptemberi kamarai választásokon olyan egyének kerülnek a kamara élére, akik a vállalatok érdekeit csak részben, vagy egyáltalában nem tudják képviselni. Eppen azért eminens érdeke a kisebb-seg vállalatoknak, hogy azokat a vezetőiket, akik az új törvény alapján választásra jogosultak, haladéktalanul jelentsék be.

Az elmulasztott bejelentésekre vonatkozólag kérdést intéztünk Caciula kamarai főtisztjához, aki a következő felvilágosítást adta ebben a kérdésben:

Két csoportra oszthatjuk azokat a kereskedelmi és ipari cégek képviselőit, akik a választólístából kimaradtak.

1. Akik a bejelentésnek eleget tettek, de nem feleltek meg a törvényes előírásoknak és
2. Akik választásra jogosult képviselőiket egyáltalában nem jelentették be és így a szükséges adatok hiányában nem vehették fel a névjegyzékbe.

A pénzügyminiszter nyári programja. Bukarestből jelentik: Bratianu Vintila pénzügyminiszter vasárnap utazik, franciaországi fürdőkurájára. Mielőtt Rouenbe utazik Párisban találkozni fog George Bibescu washingtoni román meghatalmazott miniszterrel, hogy az amerikai függő ügyeket megbeszéljék. A pénzügyminiszter, minden jel szerint, mégis csak összekapcsolja útját kölcsöntárgyalásokkal, mert megbízásából George Popescu a hadikártalanítások igazgatója a napokban Párisba, onnan Londonba utazik, állítólag speciális pénzügyi megbízatással. Popescu Londonból Bratianu Vintilához utazik, hogy referáljon az utján szerzett tapasztalatairól. Popescu utjától teszi függővé a pénzügyminiszter, hogy szabadsága után elutazik-e Párisba, illetve Londonba kölcsönért, vagy sem.

Hogyan akarják az újabb kommercializálásokat végrehajtani. Bukarestből jelentik: Tancred Constantinescu kereskedelemügyi miniszter minden eszközt felhasznál arra, hogy meggyőzze a kormány többi tagjait arról, hogy szükséges az állami vállalatok kommercializálásánál külföldi tőkét igénybe venni. Az „Argus” szerint a miniszter intenciója sikerrel járt, amennyiben úgy a miniszterelnök, mint a pénzügyminiszter magukévá tették a kereskedelmi miniszter javaslatát. Ezzel kapcsolatban jelentik, hogy a koslovi szénbányák kommercializálására egy 100 milliós részvénytársaság alakul. A tőke 60 százaléka román lesz, melyből 25 százalékot a kincstár, 35-öt pedig magántársaságok fognak jegyezni. A fennmaradó 40 százalékot a jelenlegi részvényesek kezeiben fogják meghagyni. A kormány egyébként a Földgáz Részvénytársaság és a hallvállalatok kommercializálása, illetve nacionalizálása után a nagybányai aranybányákat fogja kereskedelmi alapra fektetni, mert ezek a bányák utóbb óriási deficitet dolgoznak. A kommercializálásra már meg is tették a kezdeményező lépéseket.

Amerika bizottságokat küld ki az európai államok fizetéseképtelenségének megállapítására. Bukarestből jelentik: Az amerikai adósságok ügyében érdekes fordulat

— Az első csoportba tartozó kimaradottak a választás gyakorlására vonatkozó jogukat úgy igazolhatják, hogy a kamara vezetőségéhez intézett ilyen irányú bejelentéshez részvénytársaságok az alapszabály, más vállalatok a cégjegyzék másolatát csatolják a választásra jogosult egyén állampolgársági igazolványával együtt.

— A második csoportba tartozók, vagyis azok, akik eddig még nem tették meg a bejelentést, elég ha a bejelentett adatok helyességét a vállalatok, cégek, stb. maguk igazolják és azokért felelősséget vállalnak. Ezt a concessziót azért tettük, hogy megkíméljük a szükséges igazoló adatok beszerzésétől. Július 31-én túl a kamara határozata értelmében bejelentéseket nem veszünk figyelembe. A fentiekre újból felhívjuk az érdekeltek figyelmét és ismételtül közöljük, hogy a választónévjegyzék megtekinthető Kolozsvárt a kereskedelmi és iparkamaránál, városokban a városi tanácsnál, a községekben lévő választók névjegyzékét pedig a megye székhelyén lévő városi tanácsnál.

Itt említjük meg, Tancred Constantinescu kereskedelmi és iparügyi miniszter ma nyilatkozatot adott a sajtónak, amelyben kijelenti, hogy a kereskedelmi és iparkamarák jövőbeni működését mentesíteni akarja mindenféle politikai befolyástól és már a szeptemberi választásokat is úgy akarja lefolytatni, hogy a kamarák élére a kereskedelem és ipar legjobbjai kerüljenek.

állott be. A kormányhoz érkezett jelentés szerint az amerikai kormány miután belátta, hogy eddigi lépései az európai államoknál az adósságok megfizetésére hiábavalóknak bizonyultak, elhatározta, hogy bizottságokat küld ki az európai államokba, hogy megállapítsák az egyes országok fizetési képességeit. E bizottságok adatai alapján teszi meg azután Amerika a szükséges lépéseket követelésének behajtására.

Halfélék szabad kivitele. Bukarestből jelentik: A minisztertanács tudomására hozta az illetékes szerveknek, hogy határozata értelmében a törvényes illetékek ellenében szabaddá teszi a tonnhalnak, a tengeri süllőnek és a dunai heringnek a kivitelét, minden különösebb autorizáció nélkül. Egyben felhívja az érdekeltek figyelmét arra, hogy a 12 éven aluli tehének kivitelét eltiltotta.

Milyen vignettát szabad levelekre felragasztani. A posta és táviratigazgatóság hivatalos lapjának legutóbbi számában rendelet jelent meg, amely szerint a postai küldeményekre csak olyan vignettákat, rajzokat és nyomtatványokat szabad felragasztani, amelyeket előzőleg a posta és táviratigazgatóságnak bemutatnak jóváhagyás végett. Azokat a leveleket, amelyekre nem engedélyezett vignetták vannak ragasztva, nem továbbítják. Felhívjuk tehát a kereskedők és vállalatok figyelmét erre a rendeletre, nehogy olyan vignettákat ragasztanak a postai küldeményekre, amelyek nincsenek jóváhagyva, mert a küldeményeket a posta nem fogja továbbítani.

Bécsi marhavásár. (Saborsky és Fiai cég jelentése.) A mai bécsi marhavásáron felhajtás volt 2504 drb. Ebből volt romániai árú 961 drb. Az árak 10, bikáknál 15 garással javultak.

Saborsky József és Fiai cég

Wien, III. 4 ST. Marx. Sürgönycim: Saborskysöhne
Wien — Élőállat-küldemények címe: Saborsky József és Fiai, Wien ST. Marx. — Husküldemények címe Saborsky József és Fiai, Wien, Grossmarkthalle.

Figyeljen a címre, F. Markovits, ékszerész Mindenki meggyőződhetik, hogy ajándéktárgyait, arany, ezüst és brilliánсарukban — legolesobbán nálam szerezheti be.

A repülőgépgyár építését őszire halasztották. Bukarestből jelentik: A repülőgépgyár felállítására vonatkozó munkálatok őszire halasztották. Az elhalasztás azért történt, hogy ezen idő alatt a francia pénzcsoport, amely részt kíván venni a gyár alapításában, a román tőkével való együttműködés feltételeit megállapítsa.

TŐZSDE

Július 21-án

A lej: Zürichben 250.50, Párisban 10.25, Budapestben 341, Bécsben 343.

Kolozsvár. Élénk forgalom mellett lanya volt a devizapiac. Az árfolyamok a következők:

Bécs 29.10—29.30, Prága 6.16—6.20, Budapest 332—337, Páris 9.90—9.95, Zürich 40.30—40.40, Newyork 206.00—207.00, London 1012—1010, Milánó 7.75—7.75.

Zürich. Zárlat: Berlin 122.60, Amsterdam —, Newyork 515.00, London 2503.00, Páris 2435.00, Milánó 1912.00, Prága 1525.00, Budapest 72.55, Belgrád 9.05, Bukarest 250.00—250.00, Varsó 98.60, Bécs 72.00.

Bukarest. Devizák: Páris 9.85, Berlin —, London 10.16, Newyork 208.50, Milánó 7.55, Zürich 40.50, Bécs 29.50, Prága 6.17, Budapest —.

Bukarest. Valuták: Napoleon 790, német márka 49.50, leva 1.47, török lira 113, font sterling 1020, francia frank 10.40, svájci frank 41.00, olasz lira 8.00, drachma 3.40, dinár 3.60, dollár 209.00, lengyel forint 39.50, osztrák shilling 31.50, magyar korona 30.00, cseh korona 6.30, belga frank —, holland forint —.

SPORT

A Haggibbor Nagyváradon. A Haggibbor vezetősége N.-várad bajnokcsapatával, a NAC-cal, valamint a Törekvéssel folytat tárgyalásokat egy vasárnap Nagyváradon lejátszandó mérkőzés ügyében. A tárgyalások minden valószínűség szerint sikerrel járnak és a Haggibbor Deutsch Simivel megerősített csapata vasárnap Nagyváradra rándul át.

A Birák Testülete 23-ikán, csütörtökön este 8 órakor a Newyork-kávéház kistermében a mentőanfolyam befejezés alkalmából dr. Leopadatu Constantiu egyetemi tanársegéd tiszteletére társasvacsorát rendez. A vacsorán résztvevni óhajtok jelentkezhetnek Nagy Lajos B. T.-elnöknél, Jakobi Ernő pénztárnál, Ciurel Ilie titkárnál és a „Sport” szerkesztőségében (Rador távirati iroda).

Uj világrekord. Egy Helsingsforsban megtartott atlétikai versenyen a világhírű amerikai futó, Paddock a 125 méteres futásban 13.6 mp. alatt új világrekordot állított fel.

Zsidó sportegyletek kisolimpiásza Bécsben. A bécsi ezévi cionista világgongresszus tartama alatt a Makkabi világszövetség amatőr zsidó sportegyletek részvételével kisolimpiászt rendez. A rendkívül nivósnak ígérkező sportünnepségre, mely programján felöleli a sport összes ágazatait, Európa csaknem összes számottevő zsidó sportegyletei bejelentették részvételüket és így az előreláthatóan méltóan fogja reprezentálni az utóbbi évek alatt hatalmas fejlődésen keresztülment zsidó sportot. Szomorú és eléggé nem sajnálható tény, hogy Erdély nemrég virágzó zsidó sportélete egy képviselővel sem lesz a zsidó sport e nagyszerű manifesztációján reprezentálva, annak ellenére, hogy értesülésünk szerint a rendezőbizottság mindent elkövetett az olimpiáson résztvevő egyesületek támogatását illetőleg és azokat bécsi tartózkodásuk alatt mindennemű kiadástól mentesítette.

A Victoria Budapesten. A Victoria vezetősége egy külföldi tura nyelbeütésén fáradozik. A tárgyalások kedvező mederben haladnak és a Victoria minden valószínűség szerint szeptember folyamán egy UTE-elleni mérkőzéssel kezdi újabb külföldi turáját.

Hirsch dr., Huza és Giurgiu a KAC-ban. Az Universitatea e három kitünő játékosa a nyár időtartamára a KAC-ba kért és kapott játékgengedélyt.

Mo
Select-mozg
és 23. Pipszi a
ban, egy leány é
rik i művésznő M

Sz.nkör-mo
nász, Dr. La. Fő
zöleg Avram Jan

Urania-moz
július 21, 22 és
nője. Megk+p' s
Főszepben Za l

Minden elle
értesitem a n.
év óta fennáll

tűzli
továbbra is S
alatt, mint eg
és a n. é. köz
támogatását f
sal óhajtom k
Teljes tiszte

irod

Tegyen próba
minden menn

Minde
Kisling Rudolf
8 áru

Kaiser P

Termész

VI

Ovakodjun

sét öszire ha
A repülőgépek
munkálatok
és azért történt
a pénzeszoport
alapításában,
kódés feltételeit

ban 10-25, Buda-

ellett lanya volt
etkezők:

6-20, Budapest
Zürich 40-30—
London 1012—

60, Amszterdam
2503 00, Páris
1525-00, Buda-
karest 250-00—

9-85, Berlin
208 50, Milánó
0, Prága 6-17,

on 790, német
lira 113, font

0, svájci frank
3-40, dinár

39-50, osztrák
00, cseh korona

int — — —

A Haggibbor
ával, a NAC-cal,
gyalásokat egy
andó mérkőzés
n valószínűség
gibbor Deutsch
asárnap Nagy-

n, csütörtökön
az kistermében
almából dr. Le-
pársegéd tiszte-
vacsorán részt-
Nagy Lajos B.
árosnál, Ciurel
erkesztőségében

ngsforsban meg-
ághirú amerikai
futásban 13.6
ott fel.

mplásza Bécs-
világkongresszus
zövetség amatőr
vel kis olimpiázt
ígérkező sport-
felőleli a sport
n összes számot-
entették részvé-
méltóan fogja
alatt hatalmas
portot. Szomorú
e hogy Erdély
e egy képvise-
nagyszerű ma-
annak ellenére,
rendezőbizottság
szon résztvevő
leg és azokat
dennemű kiadás-

A Victoria veze-
eütésén fárado-
derben haladnak
ség szerint szep-
leni mérkőzéssel

giu a KAC-ban.
nő játékos a
ért és kapott

arany, ezüst
szerezheti be.

Mozgók műsora.

Select-mozgó. Szerda és csütörtök, július 22 és 23. *Pipszi a kis mosónő*, Dráma, 5 felvonásban, egy leány életéből. Főszerepben a szép amerikai művésznő Mary Pickford.

Sz. nkör-mozgó. Szerda, július 22. A vérnász. Dráma. Főszerepben Norma T. Magde. Előzőleg *Avram Jancu*. Aktuális történelmi film.

Urania-mozgó. Kedd, szerda és csütörtök július 21, 22 és 23. *Nayde a szultán rabszolgánője*. Megkapó sentimentális dráma 6 felvonásban. Főszerepben Za la Mort Emilio Ghione.

Minden ellenkező h iradással szemben értesitem a n. é. közönséget, hogy 1884 év óta fennáll

tűzifa-üzletünket

továbbra is Stotter Jakab örökösei cég alatt, mint egyedüli tulajdonos folytatom és a n. é. közönség eddigi és ezutáni sz támogatását fokozott gondos kiszolgálással óhajtom kiérdemelni.

Teljes tisztelettel

Stotter Aladár

iroda: Str. Memorandului 12.
Telefon 800-762.

Tegyen próbarendelést. Vágott vagy ölfá minden mennyiségben és minőségben.

Mindenki a Kiszling-csillárokat bámulja.

Kiszling Rudolf és Fia Román csillár- és bronzárúgyára Timisoara.

Special
fibre koffereink
jobb és olcsóbb az amerikai fibrenél is.

Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 2.
Hajókofferek
Disműaruk

Tennisz nadrág,
luster sacco, vászon ruhák

Neumann M.

cég

Cluj, Plata Uniril No 14.

Kaiser Borax

A nagy hőség, erős napsütés káros behatással vannak azok gyöngéd, hamvas arcbőrére. **Kaiser Borax**-szal való gyakori lemosások megóvják a bőrt ezen behatásoktól.

Ezért vegyen ön is még ma eredeti **Kaiser Borax**-ot a piros skatulyában.

Luxusutazás — Gyorsutvonalak a francia kikötőkből:

New-York — Canada
Cuba — Mexiko
Venezuela - Haiti - Antillák
Marocco - Algir - Tunisz
és más kikötőkbe.

Információkkal és jegyekkel szolgál:
„SARNIA“ S. A. Bucurest.
Pasajniul Comedia
Távíratcim: Transatbuc.
Badar 969

COMPAGNIE GENERALE TRANS-ATLANTIQUE
French Line

Természetes ásványvíz. **Celestin**

VICHY Grand-Grille Hopital

gyomor- és májbetegségeknek.
A francia állam forrása: bevált: csúsnál, hólyagbántalmaknál, cukorbetegségnek, izületi fájdalmaknál. kitűnően használt májbetegségeknek.

Ovakodjunk az utánzatoktól. **Vichy-Etat** só lugsavas, emészthető víz házi előkészítése. **Vichy-Etat** pastillák evés után elősegítik az emésztést.

Mosse hirdetés

Aradi ARAD

árumintavásár
és kutorkiállítás
1925. aug. 1-10.

75% utazási kedvezmény jul. 20—aug. 15-ig a román, 50% a magyar vasúton.

Gazdasági kiállítás.

Több mint négyszáz ipari kiállító az ország minden részéből és külföldről. Koncertek, theatralis szórakozások és rádió. Sportesemények és ünnepek. Országos kongresszusok, nagygyűlések stb.

ENRILO
babkávával

keverve, alig különbözik a tiszta babkávétól. Ez a keverék az „ENRILO“ által erősebb és tartalmasabb zamatot és több tápértéket kap. Az „ENRILO“ használata a kávéfogyasztást olcsóbbá és takarékosabbá teszi. Az EnriLO egyedüli gyártói,
Franck Henrik Fiai cég, kezekedik kitűnő minőségéért.

ENRILO

A ma legátfogóbb, legtudatosabb, legszélesebb skálájú írójának

Wells-nek művei

magyar nyelven:

Fölszabadult világ	100
Az új Machiavelli I—II.	400
A szerelem és Lewisham ur	200
A szenvedélyes barátok	240
Dr. Moreu szigete	180
Házasság I—II—III.	440
A világ története	300
Az időgép	100
Világok harca	120
Emberistenek	150
Bealby	120
A civilizáció megmentése	110

Hölgyeim! Filc kalapudonságok óriási választékban 350 lei minden formában. Régi filckalapokat 48 óra alatt formál és alakít az

„IDEAL“

kalapszalonn, Cluj, Reg. Ferdinand 8. (Gólyaruházzal szemben).

APRÓHIRDETÉSEK

szárazri közlésnél egy szö 3—, vastagabb betűve 6 lej. Leg-
tiszebb apróhirdetés 30 lej, álláskeresőknek 30% kedvezmény
apróhirdetések díja előre fizetendő

Elvállalnék intelligens
zsidó családnál házeve-
tést esetleg gyermek-k
mellé vagy üzletben ki-
szolgáló állást (vidékre is
elmennek). Cim Grünfeld
Albert, Targu-Mures, S.r.
Papirlariar 5 9516

Könyve esben
járta gápiró, önálló leve-
lező, többévi irodai gya-
korlattal állást keres,
szombat betartásával. Cim
a kiadóban.

Belvárosban
üzletel iség szép be-
rendzés el ki adó,
nyanott redőnyös por-
tál eladó. Cim a ki-
adóban.

Vizsgázott softőr
autóbus vállalatokhoz,
luxus- vagy teherautóhoz
azonnali belé esre állást
keres. Vidékre is. Cim a
kiadóban.

Schunda-féle pedálos
cimbalom, egy mester-
hegedű tokkal, egy jó-
kában levő kerékpár,
tiz kötet Tolnai eladó.
Str. Pata 152.

Veszünk minden meny-
nyiségben használt, tiszta,
"Füredi" típusú, sötétzöld
literes és félliteres ásvány-
vizes palackot. Baile Bur-
see, Cluj, Str. Memorandul
8. 9416

Táblaüveg nagy meny-
nyiségben taktáron Ludov-
vic Au. ande n'l, Cluj.
Építetüvegések legver-
seynképebb árban. 9528

Haifában
(Paleztina)
megnyílt a
Cur Salom
pensio. Solid, tiszta
kiszolgálás. Kötőnő
kóser. nagyár
konya. 9519

Cur-Salomban átadó
B) jegyzési parcella, eset-
leg két dunám, és száma-
kalangép keresték. Cim
a kiadóban. 9520

Elsőrendű kirakatten-
dező rőfös segédet felvesz
a Párisi Arunáz, Turda.
9521

Tökepenzestársak
(nők is) kerestek. Első-
rangú, versenymentes
könnyen és nagy haszon
mellett eladható, műipari
árnyélehez társak keres-
tetnek. Bármilyen nagycb
vagy kisebb összeg is, ab-
solut biztonság mellett,
szakism-rett és személyes
közreműködés nélkül, igen
előnyösen gyűmölcszette-
hető Icsbéli kereszteskő-
désre részletes felvi agó-
sitással szolgál. „Propa
ganda” reklám vállalat,
A. ad, Bulvard Carol 81.
9518

Biró Viktor
gabonakereskedő Timi-
soara, Str. Primarie 12.
Telefon 21 38, ajánl ro-
stát, egészséges, száraz
tengerit
vagonvételben azon-
nali vagy későbbi szal-
litásra, ugyszintén
buzát, zabot
és más terményeket.

Fiatal izr. fűszerkeres-
kedő, ed augusztus e'se-
jére felvéteik, softör-
vizsgával rendelkező előny-
ben Ajánlatok: Gambo,
Zerindulcare. 9517

Jól bevezetett
speciális üzlet kibőví-
téséhez agilis társ ke-
restetik 4—500,000 lei
tőkével. Ajánlatokat
„Szombaton zárva”
jeligére a kiadóba
k-rek.

Román tanfolyam kez-
dők részére aug. el-ejétől
Calea Victoriei (Kossuth)
2 sz. alatt.

Könyvbarátok!
Eladó 350 kötet öl álló
szépirodalmi, klasszikus
könyvtár, közötté Marcdi
Nagy Képes Világtörté-
ne me 12 diszkötet, A Zsi-
dok Egy-temes Története
6 diszkötet, chiller, Heine,
Lenau, Uhland teljes so-
rozat diszkötésben stb.
Értekezhetni az izr. bi.k.
titkárával, Cal. Reg. Fer-
dinand 54.

Kereselek
megvételre 3—4 szobás,
fürdőszobás beköltözhető
házat Cim a kiadóban.

Tanítanak,
szórakoztatnak
gyönyörködtetnek!

Dr. Dienes László: Művészet és világnézet	100
Schnitzler: Elza kisasszony (Egy zsidóleány története)	132
Lacratelle: Silbermann (Egy zsidó-fiu története)	80
Schnitzler: Garlan Berta asszony Lagerlöf: A császár	160
Biró: Vizözön	140
Thiering: A textilpar	48
Victor Hugó: A párisi Notre Dame I-II.	100
Benedek: Erdélyi történetek	180
Tabéry: Szarvasbika	176
Multatuli: Havenclar	176
Bashkirtseff: Mária naplója	198
Sponda: A halottbűvölő	176
Strindberg: Krisztina	176
Gogoly: Tanyai esték	110
P. Benoit: Atlantis	154
Móricz Zsigmond: Pillangó	176
Hemon: Maria Chapdalena	150
Gerald: Szeretni	160
„ Ezüstlakodalom	176
„ Te meg én	176
A. France: Elbeszélések	24
„ Az istenek szomjaznak	120

Kaphatók az
Uj Kelet könyvosztályában,
utánvétellel vagy a pénz előzetes bekül-
dése mellett

Használjunk kizárólag

PLANTOL

legjobb nő-nyzslri, mert ez
haszná, egészséges és klatós!

Főtisztelőnd Fuchs Benjámín nagyváradi
lőrabbi felügyelete alatt készült, szigoruan
ortodox rituális előírás szerint.

Képvisei: **HARTIG & HIENZ Cluj**
Str. Julia Maniu 8. Telefon 1-18.

A zsidó irodalom köréből

Szabó Imre: Zsidó komédiások ..	60
Ben Ami: Uj Palesztina	100
Mendele Moicher Szfurim: Sánta Fiske	80
Kis Arnold: Echod	25
Patai: Héber költők (Kis kiadás) ..	30
Patai: Héber költők anthológiája ..	650
Nordau: Dr. Kohn	45
Szabolcsi Lajos: Csillag fia	110
Herzl: Zsidó állam	35
Sokolov: Uj zsidó	15
Lichtheim: A zsidó Palesztina	15
Ujvári Péter: Tulsó parton	70
Neményi: Isten keze	75
Biró: A zsidók utja	50
Agnon: A meggörbedt kiegyenesedik	35
Frigyes: A zsidók természetrajza ..	45

Kaphatók az
Uj Kelet könyvosztályában.

Kedvező vételnapok. Julius 10—aug. 10.
nagy tétel

férfi, fiu és gyermekruha

kerül eladásra, kivül előnyös áron. **Kizárólag ab raktár.**
Nézze meg k...! Kifizetődik. — Elsőrendű és középminőség!

1. A legkiválóbb szállítás. 2. A legjobb kidolgozás. 3. A legújabb fazonok.
4. A legmegfelelőbb hozzávalók.

Gazdag választék!

**Prima Fabrica Ceho-Slovacă Pentru Confectiuni
de Haine Barbatest, Strada Berzei 94-96. Bucuresti.**

TOILE TARARE A. G. B.
védjeggyel ellátva

olcsóbb, mint az utánzatok, emellett kiválóbb minőségű és sokkal tar-
tósabb. Kérje mindenütt fenti védjegyet.

Gyártja: SUCC. d'ALBERT GODDE BEDIN & Co.
Nagybani eladás. Bukarest, Strada Carol No 70. Nagybani eladás.

Rador 2467

Kiadás: Nyomda- és Kiadóvállalat E. Y. Kossuth Cluj, Strada Berzei 94-96 (volt Brassay-utca) 10 szám.

Szerkesztőség k
ivatali és nyo
Kaj-Kolozsvár, St.
Pop. (Brassay-ut
Telefon: Szerkesz
kiadóhivatal
Es. N. Sz. — as
Kéziratok kizár
szerkesztőséghez
adók. Kéziratok
adunk vissza

1925 július 23 C

Kataszt

A százrégeni
tette leereszteni
kiméletlenül gáz
bilra és tegnap n
Marosvásárhelyen,
rövid időközben,
magasból egy bú
metik is Kolozsvá
ven ketté őrt a s
les ivben repültek
temetni fogják az
olyan sűrűn köve
ban, hogy előbb
véletlen, hanem a
meg azt a merész
vagy repülőgépre
Valamikor egy
vastam, hogy Béc
bert gázol el a vi
emberének a sta
döbenni arra, j
egy, akit a halál
De ha valaki stat
közlekedési eszkö
mindnyájunknak
kat a gyász jeléül
autóra, vonatra, v
romániai balesetst
nyokat öltött, mi
egyenesen a temet
Az ember hata
elektromosságot, h
célja felé. Ez a l
emberapparátus ke
közlekedés gyorsas
mét. Egy ránás a
tok robova futna
kontárok kezében
expressz vonat telj
egy zsufolt személ
része soha el nem
indult.

A katasztrófák
dig nem győzte m
hogy ebben az or
pás eszközei kontá
akik rosszabbak
gyilkosnál is. B
kezd, a CFR
egy zsufolt von
hid. Ha a sinek k
a kicserélésével, a
nat alatt egyszer
utasai közül egy
A forgalmi szemé
járnak el eléggé
rosszul fizetett ko
utat, akik miatt
szakképzett vasuta
hogy ha elfelejti
rek életét teszi k
dolja át, hogy egy
berek egész légiój
nem, mert az egé
lelkiismeretlenül
Az autó korm
ülnek, akiknek se
chanizmusáról. A
mintha nem azért
a tömeges baleset
ről ócskavasat vás
— a sorozatos
alatt most már be
tot — a repülőiás
zonyságot tenni a
Amundsen repülő
sarkra. Londontól
lőgépek biztonság
légióját, miatt S
hullanak alá a lev